

Tavlan Loke och Sigyn

Återutgivning av text från 1870

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Tavlan Loke och Sigyn.
Återutgivning av text från 1870

av L. J. S.

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-504-7

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa mer om den fornnordiska mytologins gudar Loke och Sigyn.

Utgångspunkten är den 3,5 meter höga tavlan ”Loke och Sigyn” av konstnären Mårten Eskil Winge.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1870 i tidskriften ”Svenska Familj-Journalen” med rubriken ”Loke och Sigyn”.

Texten publicerades under signaturen ”L. J. S.”, som användes av författaren Claes Johan Ljungström (1819–1882).

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Skildring av tavlan Loke och Sigyn

Den här texten publicerades ursprungligen år 1870 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Loke och Sigyn". Texten publicerades under signaturen "L. J. S.", som användes av författaren Claes Johan Ljungström (1819–1882).

Man kan väl tycka, att det onda icke borde vara representeradt inom gudarnes verld, att här endast borde finnas idel fullkomlighet. Men denna fullkomlighetens verld har ännu ingen mensklig tanke förmått tänka sig, och all filosofi arbetar ännu med en dualism, från hvilken hon så oändligt gerna ville befria sig. Man vill naturligtvis icke ur Gud, fullkomligheten sjelf, hvars väsende är sanning, godhet och skönhet, härleda det onda, falska, vidriga; — men, som sagdt är, denna stötsten har ännu ingen filosofi fullkomligt lyckats undanrödja. Hvad under då, att en hednisk religion, som ock i grunden är en natur-religion — och som är djupt medveten af den menskliga ofullkomligheten — får in Loke bland Asarne?

»Eld är Loke till namn och betydelse», säger Geijer, ehuru i början, emedan han var skön till utseendet, ej erkänd såsom den onda,

underjordiska, förderfliga elden. Redan i tidernas början hade Oden och Loke, blandande blod tillsammans, knutit fostbrödralag, och »i den gamla tiden», hvarom myten talar, då allfader Oden ännu med Loke var edsvuren broder, deltog den sednare i människans skapelse och inlade i hennes blod sin eld. Vattnet och elden spela en stor roll i den nordiska kosmogonien, och båda dessa principer äro på ett mytiskt-historiskt sätt återspeglade i berättelsen om Asarnes och Vanernas krig och förlikning; det är ett krig mellan eld- och vattengudar.

Gudarne bodde först på jorden i Asgård, det fordna. Denna herrliga boning kallade människorna Gladshem, och der grundades det vida, guldstrålande Valhall. Asarne anlade härdar, gjorde konstiga redskap, smidde rikedom, pröfvade på allt sin gudaförmåga och voro glade — »tills trenne kommo, mäktiga mycket, jättemöar ur Jotunhem», olycksbådande gäster, om hvilka de behållna urkunderna för öfrigt icke lemna närmare besked. Frid och förbindelser tyckas hafva blifvit ingångna med jättarne: gudar förmåla sig med sköna jättedötrar och ätterna blandas. Den till utseendet sköne Loke, »gudarnes besvikare och förtalare», lyckas störa friden; onda spådomar börja bebåda gudaväldets förestående undergång; fåfängt bränna gudarne en olycksprofeterande Vala, hon och de onda spådomarne upplefva beständigt å nyo, och det första kriget uppkommer i verlden. Jättarnes krafter och öfvermod växa, Loke föder med den brända jättekvinnan Hel, som Oden nedstörtade till Nifelhem, Midgårdsormen, som han kastade i hafvet, i hvars djup han ligger kring alla land och biter sig i stjerten, och Fenrisulfven, hvilken gudarne lyckades binda. Jättarne bortröfva Iduna, genom hvars äpplen gudarne föryngras, så att dessa begynna blifva gamla och gråhåriga, tills Lokes list, som vållat gudinnans bortröfvande, äfven måste utverka hennes återlem-

nande. Jättarne hota att försänka Asgård, att flytta Valhall till Jotunhem och dräpa alla gudarne; de blanda hela luften med gift och blod. Thor rensar luften med sin ljungeld, bryter allt aftal och förening och begynner den väldiga striden mot denna onda ätt. Men ännu är gudaväldet säkert, så länge Balder den gode, så länge Valhalls väktare lever. Men svåra drömmar och spådomar förutsäga hans död, och de bekräftas, då Oden sjelf rider till Hels boning och med runor och trollsång uppbesvärjer den gamla spåqvinnan. Frigga, Balders moder, tager då ed af alla väsenden, att icke skada Balder, och denne och Asarne falla på det skämtet, att han skulle ställa sig midt i deras församling och de andra skjuta, hugga eller kasta på honom. Ingenting skadar honom; men den illsluge Loke går i en qvinnas skepelse till Frigga och utletar af henne, att hon försummat att taga ed af misteln, som växte vestan för Valhall, men syntes henne för ung att kräfva ed utaf. Loke upprycker misteln, gifver den åt den blinde guden Höder och beder honom att äfven med ett skott bidra till Balders ära, och denne sjunker genomborrad död till marken. Det är den största olycka, som drabbat gudar och menniskor. Gudarne stå mållöse och fälla händerna; alla vilja hämnas på upphofs mannen, men ingen vågar det, ty församlingsstället är heligt och fridlyst. Då de försöka tala, brista de i gråt. Frigga sporde, hvilken af dem ville rida till Hels boning och erbjuda lösepenning för hennes son. Denna beskickning åtog sig den hurtige Hermoder. Hel gaf till svar, att nu skulle pröfvas, om Balder vore så vänsäll, som det blifvit sagdt; begreto honom alla ting, utan undantag, i verlden, så skulle han få återkomma. Då sände Asarne bud öfver hela verlden, att alla måtte gråta Balder ur Hels våld. Alla gjorde det, med undantag af en jätteqvinna vid namn Töck; men denna var ingen annan, än Loke. Han svarade: »Töck månd'

gråta med torra tårar Balders likfärd. Döds eller lefvandes son jag ej nödgar: Hel behålle sitt rof!»

Nu var Asaväldets fall och världens förödelse inne.

Loke hade den dristigheten, att ännu en gång visa sig bland Asarne. Han infann sig nämligen vid gudarnes gästabud hos jätten Æger på Hlers-ö, dertill drifven af sin onda ande, och i förtröstan på den heliga fred, som vid sådana tillfällen gällde och af gudarne sjelfva obrottsligen hölls, begick han först dråp och icke allenast öfveröste med ondskefull tunga alla Asar och Asynior med giftiga smädeord, utan berömde sig till och med sjelf af Balders död och att Balder icke blifvit från Hel återlöst. Nu, fruktande för de uppbragta gudarnes hämd, flydde Loke bort till en bergsklyfta, der han byggde sig ett hus med fyra dörrar, för att kunna hafva utsigt åt alla håll; stundom förbytte han sig äfven till en lax och gömde sig i Franangers fors. Der grepo honom Asarne slutligen, sedan Oden hade från Hlidskjalf upptäckt hans tillhåll. Då förvandlade de hans son Narve till en varg; han sönderslet sin broder Nare, och med dennes, med sin egen sons, till hårda bojor härdade tarmar blef Loke bunden vid trenne klippor. Öfver hans hufvud upphängdes en etterorm, och från honom dryper etter. Hos Loke sitter hans maka Sigyn och håller en skål under det drypande ettret; när skålen blir full och hon slår ut den etterfulla vätskan, dryper giftet under tiden i Lokes ansigte; då ristar han sig så, att hela jorden skälfver. Detta kallas jordskalf. Så ligger han bunden till Ragnarök.

Detta är i största korthet Lokes historia och motivet för professor Wings berömda tafla: »*Loke och Sigyn*», ett kolossalt arbete, som af konstnären utfördes i Rom och inköptes af staten för 3,500 riksdaler, hvarpå Fria Konsternas Akademi skyndade att 1864 invälja Winge

till sin ledamot. — Nu några ord om konstnären sjelf, hämtade ur en biografisk uppsats af signaturen »Svante» i kalendern »Norden» för 1865.

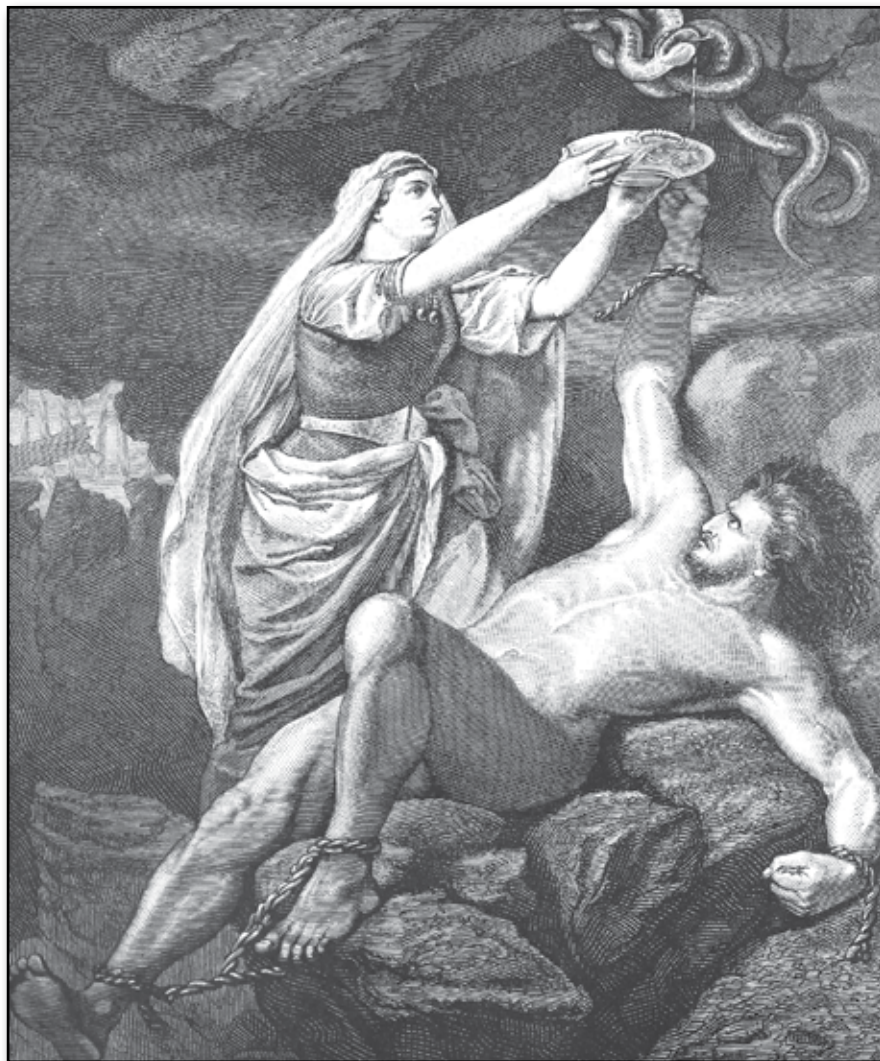
Mårten Eskil Winge föddes den 21 September 1825 i Stockholm. Fadern var då varande rektorn i Jakobs skola, sedermera pastorn i Lenna och Blidö församlingar i Roslagen, Martin Isak Winge. Mårten Eskil skickades vid elfva års ålder till en faders släktning i Roslagen, för att genomgå der varande katedralskola, ur hvilken han utgick såsom student 1846. Tidigt erhöll hans håg en bestämd riktning åt det gamla nordiska, så väl genom en inre drift, som ock genom den yttre väckelsen från hans närmaste omgifning, ty fadern och dennes intimaste vänner, hvaribland i första rummet må nämnas Ling, skalden och gymnasten, svärmade alla för den höga nordiska andan, sådan den ännu lefver i de gamles saga och sång. De lära ock samtliga hafva tillhört Götiska förbundet. Redan vid gossens inträde i katedralskolan var den första bok, som kom i hans hand, Lings »Asarne». I denna fick han visa sitt prof på kunnighet i innanläsning. Men denna dikt hade han redan, innan han ännu förstod någon vanlig bokstaf, läst på ett språk, som talade till honom inom eget bröst med en inre vältalig tunga. Detta språk var den store Wahlboms snillrika teckningar till den Lingska dikten. Andan och framställningssättet i de Wahlbomska kompositionerna var den egentligen första, kraftiga impulsen för riktningen af Winges konstnärsskap.

Den unge Winge måste, efter undergången studentexamen, välja lefnadsyrke: detta blef målarens — icke konstnärens, utan handverksmålarens. Men denna för den bildade ynglingens lifliga sinnetunga bana lofvade honom ej någon framtid, som motsvarade hans inre kallelse, och efter att hafva på prydligaste sätt målat och orne-

rat sin faders prestgård, återvände Winge 1848 till Stockholm och ingick som extra-ordinarie kontorskrifvare i Kongl. Postverket. Den tjänstgöring, som här inbringade honom en ytterst knapphändig dagsaflöning vissa dagar i veckan, jemte årliga ljuspenningar, lemnade honom tid nog öfrig, för att egna sig åt konsten, och han ingick såsom elev vid Akademien för de Fria Konsterna. Professor Scholander fästade uppmärksamhet vid ynglingens ovanliga kompositionsförmåga, som först offentligen framträdde 1852 uti »Thors strid med jättarne». Då varande kronprinsen Carl beställde ett antal af sextio till sjuttio större kompositioner af Winge, som redan genom uppköp rönt uppmuntran af Konstföreningen; och sedan Winge vid den af professor Boklund vid akademien upprättade målarskolan börjat egna mera flit åt koloriten, vann han 1857 för prisämnet »Carl X vid Axel Oxenstjernas dödsbädd» den kongliga medaljen, hvilken berättigar den prisbelönte att söka resestipendium. Winge begaf sig till Düsseldorf och Paris. »Kraka inför Ragnar Lodbrok», »Simson i fängelse» och »Den siste kämpen» vittnade om successiva framsteg i koloritens behandling, och med »Kraka», som förekom på akademiens exposition 1852, vann Winge erkännande äfven som målare i detta ords mera speciella betydelse. I Rom gjorde Winge verkliga jättesteg framåt i utvecklingen af sitt konstnärsskap.

En fläkt af Thors ljungande hammare genomgår Winges alla kompositioner. »Men», säger den ofvan antydde minnestecknaren, »det är ej kraften blott: den mera milda skönheten saknar han ej heller, hvarom de hänförande dragen i Krakas intagande och ädla ansigte, liksom uttrycket af qvinlig uppoffring och deltagande hos den sörjande Sigyn, lemna ett ojäfaktigt vittnesbörd.»

L. J. S.

Loke och Sigyn. (Efter en oljemålning af Winge.)

Viktiga ord och personer

Boklund, Johan Christoffer.

[1817–1880] Svensk konstnär. Växte upp i Skåne och undervisades i teckning av Magnus Körner. Tjänstgjorde under större delen av sin karriär som lärare, professor vid Konstakademien och som intendent för Nationalmuseets konstavdelning. Hans mest kända verk är "Lovisa av Nederländerna" (1861), "Meranerskyttar" (1862) och "Utsikt över Edsviken" (1865).

Etter.

En giftig vätska som förekommer i den fornnordiska mytologin. Det är också det här giftet som produceras av midgårdssormen och som Tor dödas med under Ragnarök. Under lång tid användes ordet om alla typer av ormgift. Adjektivet "ettrig" kommer från ordet.

Etterorm.

Allmänt ord som förr användes om alla typer av giftiga ormar.

Kronprins Carl.

[1826–1872] Kung över Sverige och Norge från 1859 till sin död 1872. Regerade under namnet Karl IV i Norge. Under hans

tid vid makten försämrades relationen kraftigt till Norge. Hans namn skrivs i dag Karl XV.

Carl X.

[1622–1660] Karl var svensk kung från 1654. Är mest känd för tåget över Stora Bält som gjorde att Bohuslän och Skåne blev svenska. Var gift med Hedvid Eleonora. Karl avled efter en kort tids sjukdom. Hans namn skrivs i dag Karl X Gustav.

Geijer, Erik Gustaf.

[1783–1847] Svensk författare, tonsättare och historiker. Var professor i historia vid Uppsala universitet och från 1824 ledamot i Svenska Akademien. Är mest känd för sina många psalmer och verken "Odalbonden" samt "Vikingen".

Ling, Pehr Henrik.

[1776–1839] Svensk poet och gymnastikpedagog. Som ung var Ling en framstående fäktare och började också tidigt utveckla egna gymnastik-metoder. Ling kallas ofta för "den svenska gymnastikens fader".

Ljungström, Claes Johan.

[1819–1882] Svensk präst och arkeolog. Arbetade under större delen av sitt liv som präst i olika delar av Västergötland. Var en av grundarna av Västergötlands fornminnesförening och kämpade ivrigt för att skydda och bevara landskapets fornlämningar.

Lodbrok, Ragnar.

Svensk sagokung vars historia berättas i "Ragnar Lodbroks saga".

Oxenstjerna, Axel.

[1583–1654] Riksråd, rikskansler och greve. Var i praktiken Sveriges regent i mer än 20 år efter Gustav II Adolfs död 1632 eftersom drottning Kristina då var omyndig.

Scholander, Fredrik Vilhelm.

[1816–1881] Svensk arkitekt och målare. Hans mest kända byggnadsverk är Rikssalen på Drottningholms slott, Hässleby kyrka, Synagogan i Stockholm och Ulriksdals slottskapell.

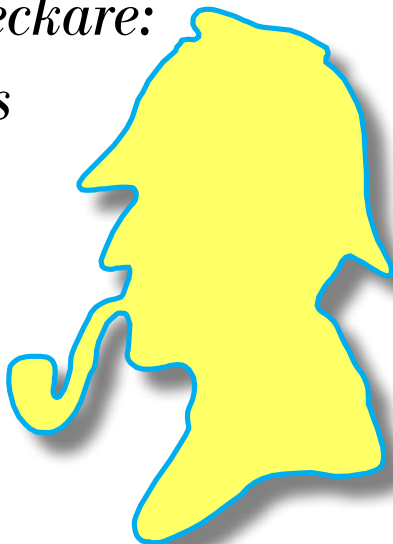
Wahlbom, Carl.

[1810–1858] Svensk militär och konstnär. Var en av 1800-talets populäraste skildrare av historiska motiv. Hans mest kända verk är "Gustav II Adolf vid Stuhm" (1853) och "Gustav II Adolfs död i slaget vid Lützen" (1855).

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se